

Förvaltning av ett minderårigt barns egendom

Uppgifter som föräldrarna i egenskap av intressebevakare för sitt barn ska sköta

Vad innebär intressebevakning och vem är intressebevakare för ett barn?

Vem övervakar intressebevakarens verksamhet?

Hur ska ett barns egendom förvaltas?

Ska barns egendom anmälas till magistraten?

Hur övervakas intressebevakarens verksamhet?

Intressebevakarens bokföringsskyldighet

Intressebevakarens redovisningsskyldighet

När behövs det en ställföreträdare för intressebevakaren?

Vilka åtgärder kräver tillstånd av magistraten?

Vilka följder kan intressebevakarens försummelse ha?

När upphör intressebevakningen?

Får intressebevakaren ersättning för sitt uppdrag?

Tas avgift ut för övervakningen?

Vem ger närmare anvisningar och råd?

VAD INNEBÄR INTRESSEBEVAKNING OCH VEM ÄR INTRESSEBEVAKARE FÖR ETT BARN?

Bestämmelser om förvaltning av minderårigas ekonomiska angelägenheter finns i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999).

Enligt lagen är de som inte har fyllt 18 år minderåriga och därmed omyndiga. En omyndig person har inte rätt att själv råda över sin egendom eller ingå viktiga avtal eller företa andra betydande rättshandlingar. En minderårig som har fyllt 15 år har dock rätt att förfoga över vad som han eller hon har förvärvat genom eget arbete. Dessutom får en minderårig företa rättshandlingar som med beaktande av omständigheterna är sedvanliga och av mindre betydelse.

En minderårigs ekonomiska och andra angelägenheter som avses i den aktuella lagen sköts av en intressebevakare. Beteckningen förmyndare som fanns i den tidigare lagen används inte längre. Intressebevakare för en minderårig är vårdnadshavarna sedan barnet fötts. Ett minderårigt barn är huvudman för intressebevakaren.

Om båda föräldrarna är vårdnadshavare för barnet är de båda också intressebevakare för barnet oberoende av hos vilkendera föräldern barnet bor. Om barnet har två intressebevakare ska dessa tillsammans sköta intressebevakaruppdraget.

VEM ÖVERVAKAR INTRESSEBEVAKARENS VERKSAMHET?

Förmyndarmyndigheten övervakar intressebevakarens verksamhet. Övervakningen hör i första hand till den magistrat inom vars verksamhetsområde den minderåriga har sin hemkommun. I landskapet Åland är statens ämbetsverk förmyndarmyndighet. För enkelhetens skull används beteckningen magistrat för förmyndarmyndigheten i denna broschyr.

HUR SKA ETT BARNS EGENDOM FÖRVALTAS?

Ett minderårigt barns egendom skyddas genom lag. Den egendom som intressebevakaren ska förvalta kan bland annat bestå av gåvor som barnet fått, barnets andel i ett oskiftat dödsbo, eller försäkringsersättningar, pensionsinkomster eller skadestånd som betalats till barnet, eller placeringar, eller avkastning på egendomen, såsom ränte-, dividend- eller hyresinkomster.

Vid förvaltningen av en minderårigs tillgångar är intressebevakaren skyldig att iaktta bestämmelserna i lagen om förmyndarverksamhet. På så sätt kan föräldrarna

inte endast efter eget gottfinnande fatta beslut om barnets ekonomiska angelägenheter. I sitt uppdrag ska föräldrarna samvetsgrant bevaka barnets rättigheter och främja barnets bästa.

Intressebevakaren ska bevara den egendom som barnet under den tid intressebevakningen fortgår eller därefter behöver eller som i övrigt har särskilt värde för barnet.

Under den tid barnet är minderårigt kan barnets egendom endast användas till nytta för barnet och för att tillgodose barnets personliga behov. Övrig egendom ska placeras på ett tillräckligt värdebeständigt sätt och så att den ger skälig avkastning. Ett minderårigt barns medel ska alltid sättas in på ett bankkonto i barnets namn eller placeras i hans eller hennes namn och ska vara åtskilda från någon annans medel.

Enligt lagen om underhåll för barn svarar föräldrarna efter sin förmåga för barnets underhåll. En familjepension eller andra inkomster som eventuellt betalas till barnet kan i skälig mån användas för underhåll av barnet, men barnets övriga förmögenhet kan inte utan särskilda skäl användas för barnets sedvanliga levnadskostnader. Barnet är däremot aldrig skyldigt att bidra till underhållet av sina föräldrar eller syskon. Intressebevakaren får inte skänka bort egendom som tillhör barnet. Medel får endast lånas med magistratens tillstånd mot tillräckliga säkerheter.

Vid bedömning av hur ändamålsenliga de anskaffningar eller placeringar som eventuellt görs för barnet med barnets egna inkomster eller medel ska bland annat barnets ålder och utvecklingsstadium samt vårdnadshavarens pedagogiska principer beaktas.

Innan intressebevakaren fattar beslut i ett ärende som hör till uppdraget ska intressebevakaren ta reda på den minderåriges åsikt, om ärendet kan anses vara viktigt för barnet och barnet kan förstå sakens betydelse.

SKA BARNES EGENDOM ANMÄLAS TILL MAGISTRATEN?

Intressebevakaren ska på eget initiativ underrätta magistraten om egendom som den minderårige får, om barnets totala förmögenhet överstiger 20 000 euro efter fångtet. Om magistraten å tjänstens vägnar begär en utredning av intressebevakaren ska den ges även om förmögenheten understiger 20 000 euro. En förteckning över den erhållna egendomen ska lämnas in till magistraten inom en månad från fångtet eller inom den tid som utsatts av magistraten i ett brev eller beslut.

När en minderårig är delägare i ett dödsbo ska intressebevakaren alltid lämna magistraten en kopia av bouppteckningsinstrumentet inom en månad från bouppteckningen.

HUR ÖVERVAKAS INTRESSEBEVAKARENS VERKSAMHET?

Intressebevakning ska föras in i registret över förmynderskapsärenden om en minderårig har egendom som förvaltas av en intressebevakare och egendomen utan avdrag för skulder (bruttobeloppet) överstiger 20 000 euro, eller om en minderårig är delägare i ett dödsbo och hans eller hennes andel i boets bruttotillgångar överstiger 20 000 euro, eller om andra särskilda skäl föreligger. Genom magistratens beslut om registrering är intressebevakaren för den minderårige skyldig att årligen ge in en redovisning över förvaltningen av den minderårigas egendom till magistraten. Dessutom kräver vissa rättshandlingar tillstånd av magistraten oberoende av om intressebevakningen har förts in i registret eller inte. En sådan intressebevakning av en minderårig som inte har förts in i ovannämnda register omfattas också av magistratens övervakning så att intressebevakaren är skyldig att på begäran ge magistraten en utredning om skötseln av barnets ekonomiska angelägenheter.

Intressebevakningen kan avföras ur registret om den minderåriges egendom eller andel i boet mer eller mindre bestående har sjunkit till 15 000 euro eller lägre. Ett intressebevakaruppdrag kan dock inte avföras ur registret om egendomen har minskat på grund av åtgärder från intressebevakarens sida som inte är förenliga med den minderåriges intresse eller om det i övrigt finns särskilda skäl för att intressebevakaruppdraget ska kvarstå i registret. Intressebevakaruppdraget upphör inte även om intressebevakningen avförs ur registret. Därefter är intressebevakaren emellertid inte längre skyldig att ge redovisning.

INTRESSEBEVAKARENS BOKFÖRINGSSKYLDIGHET

En intressebevakare som förvaltar ett barns egendom i sitt uppdrag är skyldig att bevara de kontoutdrag, verifikat och handlingar som hör till förvaltningen av barnets egendom. Om den minderåriges egendom består av många olika typer av placeringar eller om han eller hon är delägare i ett dödsbo ska intressebevakaren diskutera med magistraten vilket bokföringssätt som är lämpligt.

I en situation där intressebevakningen inte tidigare har förts in i registret över förmynderskapsärenden kan intressebevakaren bli tvungen att redogöra magistraten för egendomsförvaltningen om registreringsärendet igen blir aktuellt till exempel i och med att barnet har fått egendom eller blivit delägare i ett dödsbo.

Oberoende av om intressebevakaren har haft redovisningsskyldighet eller inte, ska handlingarna och bokföringen bevaras så att intressebevakaren senare kan redogöra barnet för hur intressebevakaren har förvaltat barnets egendom under den tid barnet har varit minderårigt.

INTRESSEBEVAKARENS REDOVISNINGSSKYLDIGHET

Om intressebevakningen av ett barn har förts in i registret över förmynderskapsärenden ska intressebevakaren årligen upprätta en redovisning över förvaltningen av barnets egendom. Årsredovisningen inklusive de verifierat som behövs ska lämnas in till magistraten för granskning inom tre månader efter utgången av redovisningsperioden (kalenderåret). Av redovisningen ska framgå barnets tillgångar och skulder vid ingången och utgången av redovisningsperioden, vilka förändringar som har skett under redovisningsperioden, vilka betydande rättshandlingar som företagits på barnets vägnar och övriga motsvarande åtgärder som intressebevakaren har vidtagit vid förvaltningen av egendomen.

Om endera av det minderåriga barnets föräldrar är intressebevakare, kan magistraten under vissa förutsättningar besluta att redovisningen för den egendom som intressebevakaren förvaltar eller för en viss del av egendomen får vara allmänt hållen. Inga verifierat behöver i regel visas upp till exempel på hur barnets pensionsinkomster har använts för barnets levnadskostnader. Om inkomsterna är exceptionellt höga kan magistraten kräva en närmare utredning av hur de har använts.

Magistraten kan även under vissa förutsättningar befria intressebevakaren från den årliga redovisningsskyldigheten eller bestämma att redovisningsperioden ska vara längre än ett år. Magistraten kan efter eget gottfinnande bevilja lättnader i den årliga redovisningsskyldigheten om bevarandet av egendomen är tryggt genom att egendom har placerats på ett konto (ett så kallat spärrkonto) från vilket den enligt ett villkor i placeringsavtalet inte kan lyftas eller överföras och placeringsvillkoren inte kan ändras utan magistratens samtycke.

NÄR BEHÖVS DET EN STÄLLFÖRETRÄDARE FÖR INTRESSEBEVAKAREN?

En intressebevakare får inte företräda huvudmannen i ett ärende där motparten är intressebevakaren själv, intressebevakarens make/maka eller barn eller någon annan som intressebevakaren företräder. Intressebevakaren är jävig också i situationer där intressebevakarens och huvudmannens intressen av någon annan orsak kan bli motstridiga. En ställföreträdare behövs till exempel i affärer mellan

intressebevakaren och huvudmannen och vid arvskiten där både huvudmannen och intressebevakaren är delägare i dödsboet. När ett samboförhållandet har upphört vid den ena sambons död är den andra sambon inte utan särskilda skäl delägare i dödsboet.

Magistraten och tingsrätten kan på begäran av intressebevakaren förordna en person som är lämplig för uppdraget och skriftligen samtycker till det att fungera som ställföreträdare för intressebevakaren. Ställföreträdaren kan företräda barnet i rättshandlingar där den lagstadgade intressebevakaren själv är jävig. En rättshandling som intressebevakaren inte var behörig att företa binder inte huvudmannen.

VILKA ÅTGÄRDER KRÄVER TILLSTÅND AV MAGISTRATEN?

Intressebevakaren behöver tillstånd av magistraten för att på huvudmannens vägnar företa rättshandlingar som kan anses vara viktiga. Tillståndet bör inhämtas innan rättshandlingen eller åtgärden företas.

De rättshandlingar som kräver tillstånd anges i 34 § lagen om förmyndarverksamhet. Tillstånd behövs bland annat till att sälja eller köpa bostad eller fastighet, sälja virke, pantsätta huvudmannens egendom, uppta annat lån än studielån med statsborgen, låna huvudmannens penningtillgångar och ingå avtal om avvitrning eller arvskitte som förrättas utan en av domstolen förordnad skiftesman.

Tillstånd behövs också i sådana fall då en rättshandling som kräver tillstånd företas i dödsboets namn och ett minderårigt barn är delägare i boet. Ställföreträdaren för intressebevakaren behöver också tillstånd för att företa de rättshandlingar som anges i 34 §. Tillstånd kan beviljas om det i tillståndsansökan klargörs att den avsedda rättshandlingen eller åtgärden ligger i barnets intresse. Magistraten ger en minderårig som fyllt 15 år tillfälle att bli hörd, om inte hans eller hennes ståndpunkt tillförlitligt framgår av ansökningshandlingarna. En rättshandling som intressebevakaren har företagit utan behövligt tillstånd binder inte huvudmannen, om inte magistraten i efterhand på ansökan av intressebevakaren godkänner rättshandlingen.

VILKA FÖLJDER KAN INTRESSEBEVAKARENS FÖRSUMMELSER HA?

Domstolen kan skilja intressebevakaren från uppdraget om det visar sig att intressebevakaren är oförmögen eller olämplig att sköta det. En sådan situation kan uppstå om det konstateras att intressebevakaren har förvaltats den minderåriges

egendom i strid med principerna i lagen om förmyndarverksamhet och barnets intresse. Intressebevakaren kan också skiljas från uppdraget om intressebevakaren inte har uppfyllt sina skyldigheter i ovannämnda lag.

Om intressebevakaren försummar att ge in vederbörliga redovisningar, förteckningar eller verifikat eller en begärd utredning, kan magistraten ålägga intressebevakaren att vidta den försummade åtgärden och förena beslutet med vite eller hot om att åtgärden utförs på den försumliges bekostnad.

Om tryggandet av huvudmannens intressen förutsätter en åtgärd som intressebevakaren inte har vidtagit, kan domstolen förordna att en annan intressebevakare ska se till att åtgärden vidtas.

NÄR UPPHÖR INTRESSEBEVAKNINGEN?

Intressebevakarens uppdrag upphör när huvudmannen fyller 18 år. När uppdraget upphör är intressebevakaren skyldig att utan dröjsmål överlåta den förvaltade egendomen till sin huvudman.

En intressebevakare vars uppdrag upphör eller begränsas är skyldig att utan dröjsmål till magistraten ge in en redovisning över förvaltningen av den egendom som han eller hon inte längre ska förvalta för den tid för vilken redovisning inte tidigare har ingetts (slutredovisning). För slutredovisningen gäller samma anvisningar som för årsredovisningen. Intressebevakaren kan inte befrias från skyldigheten att ge in en slutredovisning. Den av magistraten reviderade slutredovisningen inklusive eventuella anmärkningar tillkännages huvudmannen.

FÅR INTRESSEBEVAKAREN ERSÄTTNING FÖR SITT UPPDRAG?

En minderårigs lagbestämda intressebevakare (vårdnadshavare) har inte rätt att ta ut arvode för sitt uppdrag. Intressebevakaren har dock rätt att få ersättning för nödvändiga kostnader av den minderårigas medel.

TAS AVGIFT UT FÖR ÖVERVAKNINGEN?

Magistraterna tar ut avgifter för beslut och ansökningar som gäller förordnande av intressebevakare och beviljande av tillstånd samt för revision och utdrag ur registret över förmyndarskapsärenden enligt lagen om förmyndarverksamhet och Finansministeriets förordning om avgifter för magistraternas prestationer. Avgifterna hör till huvudmannens kostnader. Om tillstånd har sökts för en

rättshandling som företas i dödsboets namn och den minderårige är delägare i dödsboet, hör tillståndsavgiften däremot till dödsboets kostnader.

VEM GER NÄRMARE ANVISNINGAR OCH RÅD?

Ytterligare information om bestämmelserna i lagen om förmyndarverksamhet och råd och anvisningar i frågor som gäller förvaltning av ett barns egendom fås hos magistraten i barnets hemkommun.

Närmare upplysningar och blanketter för intressebevakare finns också på magistraternas gemensamma webbplats

www.maistraatti.fi

I ett nötskal

- ✓ *Ett minderårigt barns egendom ska bevaras i hans eller hennes namn och barnets medel ska förvaras åtskilda från någon annans medel.*
- ✓ *Barnets arvsandel i ett oskiftat dödsbo är också hans eller hennes egendom.*
- ✓ *Barnets medel får användas enbart till barnets nytta med beaktande av föräldrarnas underhållsansvar. Intressebevakarna beslutar tillsammans hur barnets egendom ska placeras och användas.*
- ✓ *En intressebevakare får inte företräda barnet i en sådan rättshandling där intressebevakaren själv är motpart.*
- ✓ *För lagstadgade rättshandlingar som gäller barnets egendom behöver intressebevakaren tillstånd av magistraten.*
- ✓ *Egendom som barnet får ska utan dröjsmål anmälas till magistraten i barnets hemkommun som övervakar förvaltningen av barnets egendom.*

